

A Gödöllői Magyar Királyi Csendőrkyatelep története (1920 – 1929)

**In memoriam Furkó Kálmán
(1947-2021)**

A **Gödöllői Csendőrkyatelep** történetéhez szorosan hozzátartozik Gödöllő, mint királyi, majd kormányzói székhely és a csendőrség kapcsolata.

I. Ferenc József és családja jelenléte miatt már az **1890-es évek végén** fontos szerepe volt a helyi csendőrségnek a közrend biztosításában. Az uralkodó és családja személyes védelmét a Budai Várkapitányságról kivezényelt *testőrök* látták el.

Vitéz Horthy Miklós kormányzó személyes védelmét a *csendőrkülönítmény* biztosította, mely a Királyi Kastélyban került elhelyezésre.

Kutatásom

Furkó Kálmán csendőr törzsőrmester

Gödöllőn a ma élők közül senki nem hallott a **csendőrkyatelepről**. Az, hogy én ezzel a témával kapcsolatba kerültem, **Furkó Kálmán ezredesnek** (sajnos most már csak néhai) köszönhető. A **Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületben** *vitéz Tóth Csaba nyugalmazott rendőr alezredes a MCSBE elnöke és Molnár Zsolt tiszteletbeli csendőr* tudták, hogy a gödöllői csendőrlaktanyák történetével foglalkozom és a még élő családtagoktól próbálok hagyatékokat megszerezni és azt közzétenni - ezért engem ajánlottak arra a feladatra, hogy eredjek a nyomába a csendőrkyatelepnek – amiről én még csak nem is hallottam addig.

Helytörténészként teljesen más témával foglalkozom: **Ambrus Zoltán író** és családja, rokonsága gödöllői hagyatékát dolgozom fel.

Másik része a munkámnak az **értékmentés, az értékvédelem. Ez kapcsolódik a csendőrség történetéhez, tárgyi emlékeinek megmentéséhez.**

Furkó Kálmán ezredes nagyapja, **id. Furkó Kálmán csendőr törzsőrmester 1927-ben Gödöllőn volt** 3 hónapos kutyavezetői

kiképzésen a kutyájával, így az ő birtokában volt az a 3 eredeti dokumentum, ami a Csendőr-kutyatelephoz köthető: egy fénykép, egy Ideiglenes utasítás az ebek közszolgálati alkalmazásáról, valamint Zajcsek Alfonz százados, a Csendőr-kutyatelep parancsnoka által 1925-ben írt „Az eb nevelése és kiképzése. A közbiztonsági és hadiszolgálati ebek vezetése” című könyv. Ezen a szálon indultam el.

Mielőtt ismertetném a kutatási eredményeimet, szeretnék **körképet adni a kutyaképzés európai és magyarországi történetéről, helyzetéről.** A rendőrség és a csendőrség számára létrehozott kutyakiképzés története egybefonódott, ezért csak együttesen lehet róla beszélni.

A rendőr-kutyaképzés kezdetei Európában

„A rendőr-kutyaképzés európai szárazföldi bölcsőjének tekinthető a **belgiumi Gent városa**, ahol a XX. századhoz közeledő helyi rendőrség komolyan foglalkozott az ebeknek elsősorban járőrtársként történő alkalmazásával.” „A **német városok** is felfigyeltek a kutyák bűnmegelőző, bűnfelderítő tevékenységben való részvételére és **1896-ban** Európában elsőként vezényeltek az éjszakai szolgálatot teljesítő rendőrök, járőrök, örök mellé kutyát.” – olvashatjuk Ernyes Mihály tanulmányában.

A hazai rendőr- és csendőr-kutyakiképzés

Hazánkba német, osztrák közvetítéssel jutott el a rendőr-kutyák alkalmazásának kérdése. Az **1896-os** „Osztrák Csendőrségi Évkönyvben”, majd **1907-ben** az osztrák csendőrség „A rendőr-kutya” című folyóiratában olvashatunk ennek szorgalmazásáról.

„Erre az időszakra esnek a magyar kezdetek is, valamint a közös munkálkodást célzó Osztrák-Magyar Rendőr-kutya Egyesület születése, amelynek elnöke több éven át **PANAJOTT Sándor vezérőrnagy** volt.”

Javaslatára a honvédelmi miniszter **1907-ben** engedélyezte, hogy a határmenti őrsőkön kipróbálhassák a kutyákat a csendőrség szolgálatában, majd **1912-ben** engedélyezetté vált a határmenti őrsőkön örökutyák tartása. A belügyminiszter egyes csendőrkerületekhez szolgálati használatra kutyákat adott ki.

Az **állami rendőr-kutyaképzés** megvalósítása **1920 őszén**

kezdődött, amikor a belügyminisztérium és a honvédelmi minisztérium **Budapesten** közösen szervezett rendőr-kutyaidomító tanfolyamot. A kutyakiképzés két helyszínen zajlott. Az egyik a **Ferenc József lovassági laktanya** volt a Hungária körút és Kerepesi út kereszteződésénél, itt a *rendőrség számára képeztek kutyákat*.

A másik a **Magyar Királyi Csendőrkutyatelep, mely szintén 1920-tól** működött. „A nemzeti hadsereg által felállított hadikutyatelep az antantellenőrzés miatt változtatott nevet és telephelyet, így jött létre a *csendőrkutyaképzés gödöllői bázissal*.” Parancsnoka **ZAJCSEK Alfonz nyugállományú százados** volt.

Szintén **1920-ban** létesült **Budapesten** a Mária Valéria-barakkban egy **Központi rendőrkutyatelep**, amit **1924-ben** megszüntettek. Célja volt többek között a magyar fajták megmentése is, mivel a németjuhászok meglehetősen kiszorították őket.

Ugyancsak **1924-ben** kerültek felszámolásra takarékosági okból a **miskolci** és a **pécsi kerületi főkapitányságok kutyatelepei** is.

Mindezek tükrében nézzük meg hol, mikor és miért jött létre a Csendőrkutyatelep Gödöllőn?

A helyszín meghatározása „A **Csendőrségi Lapok** szerint a gödöllői királyi koronauralom erdejében Gödöllőtől négy, Isaszegtől három kilométerre, közigazgatásilag az utóbbihoz tartozóan. A nyolc hold terület szélén fehér barakk épületek voltak, magukba foglalva három kennelt 10-10 boksszal, távolabb a betegkutyáól 10 boksa orvosi vizsgálóhelyiséggel, műtővel, ápolószobával.” A leírások alapján eddig csak azt tudtuk, hogy „a királyi uradalom erdejében”, de a konkrét helyét nem. Az **Isaszegi Múzeumból előkerült 1940-es évekbeli térképen ez pontosan látszik.**

A *Kutyatelep* parancsnoka **Zajcsek Alfonz százados**, helyettesek: *Perényi Géza százados, Takács Gyula főhadnagy* voltak. Zajcsek százados korábban tűzértiszt volt, 1920-ban nevezték ki a Gödöllői Csendőr-kutyatelep parancsnokává. Előtte azonban már Miskolcon is foglalkozott kutyaképzéssel.

A *Csendőrségi Lapok* **1926.02.15-i számában** olvasható „**Szolgálati-eb ügyek**” című írásban megtalálható a telep részletes leírása, működésének bemutatása. Mivel *jelentésnek* készült, kitért a fennálló állapotokra is, melyet ideálisnak talált. Ugyanakkor kifogásolt néhány dolgot (főleg a kutyák élelmezését). A *Csendőrségi Lapok* és egyéb újságok cikkeiben részletesen beszámoltak a Csendőr-kutyatelep munkájáról, a képzésről, ismertették a szolgálati ebek előzetes - és szakkiképzésének módszereit is.

Olykor a bulvársajtóban is megjelentek megható és kedves történetek pl. a „*Színházi Élet*”-ben.

Filmforgatás is volt *1925-ben*: 337 m hosszú mozgóképfelvétel készült „A csendőr-kutya idomítótelepen” címmel. (Sajnos a film holléte ismeretlen.)

A Gödöllői Csendőr-kutyatelep alapítása

Az alapítás éve többféle módon jelent meg a korabeli dokumentumokban. A *Statisztikai Évkönyv* szerint **1921-ben**, a *Csendőrségi Lapok* 1926/4. száma szerint **1922-ben**.

Meghatározó a **telep parancsnoka, Zajcsek Alfonz nyugállományú csendőr százados** interjúban adott közlése: „a . . . telepet a hadügyminisztérium **1920-ban** építette főképpen a

csendőrség és katonaság kutyáinak kiképzésére. Tartunk azonban háromhónapos privát tanfolyamokat is.”

A Gödöllői Csendőrkyatelep feladatai

„A **gödöllői telepen** főleg a csendőrség részére tenyésztettek és idomítottak rendőrkyutákat, továbbá szerveztek kutyavezetőképzést a csendőrség állományának.”

Rendőrkyutáknak jobbára a német juhászokat, a dobermannokat, a boxereket, a rottweilereket, a schnauzereket, az airdale terriereket tartották alkalmasnak, de folytak kísérletek a magyar pulikkal és pumikkal is.

A kutyatenyésztés különösen fontos volt, kötelezvény ellenében a csendőr kaphatott kutyát a gödöllői telepről (esetleg pótebet - kölyköt). A szaporulatról évente számot kellett adni.

Zajcsek Alfonz százados könyvében az ebeket feladatuk szerint csoportosította.

Közbiztonsági szolgálati ebek: kísérő- és nyomozóeb

Hadiszolgálati ebek: vontató-, figyelő-, felderítő-, küldönc-, jelentő, egészségügyi szolgálati eb

A **jelentőkyuták szerepe** – telefonkapcsolat híján – két pont közötti összeköttetés biztosítása volt pl.

- Megfigyelőállások és lövészárók között
- Gyalogsági harccsoport-parancsnokság és tüzércsoport-parancsnokság között
- Telefonvezeték fektetése
- Jelentőhüvelyt megtalálni és a vezetőhöz vinni

Egyes visszaemlékezések szerint harckocsik elleni alkalmazásra is képezték itt kutyákat, de ezt más forrás nem erősíti meg. (GVM, Hegedűs László visszaemlékezése).

Kutyaversenyek, kiállítások, bemutatók

A Csendőrkyatelepen szolgálatot teljesítők és az ott tenyésztett ebek több alkalommal szervezői illetőleg résztvevői voltak rendőrkyuta bemutatóknak, kiállításoknak, vizsgáknak és versenyeknek és igen szép eredményeket értek el.

Legjelentősebb helyszínek: **Budapest, Miskolc – Görömböly - Tapolca, Székesfehérvár** és **Gödöllő** voltak. Többször tartottak

országos versenyeket, 1927-ben nemzetközi versenyt is az Osztrák Rendőr- és Védőkutya Egyesülettel közösen.

Kutyaképzés Gödöllőn

A gödöllői kutyaképzés igen sikeresnek mondható, országosan elismert volt. A képzés alapját Zajcsek Alfonz százados „Az eb nevelése; a közbiztonsági és hadiszolgálati ebek vezetése” című könyve jelentette. Ez sokáig alapműnek számított, a maga korában pedig hiánypótló volt. Majdnem 300 oldalon mutatja be világos és könnyen érthető stílusban a közbiztonságra és hadiszolgálatra alkalmas kutyák idomításának módjait. A szöveges magyarázatot 46 fotómelléklet egészíti ki.

Eredeti dokumentumok a kutyatelep életéről

Mint már korábban említettem, **Furkó Kálmán ezredestől** kaptam eredeti dokumentumokat nagyapja, **id. Furkó Kálmán** hagyatékából, nemrégén pedig **Orbán Gábor gyűjtő** jóvoltából egy fotót, mely 1924-ben készült a Gödöllői Csendőr-kutyatelepen. A tényleges helyszín meghatározása szempontjából nagyon fontos az **Isaszegen előkerült térkép** is.

A Gödöllői Csendőr-kutyatelep megszűnésének okai

A Gödöllői Csendőr-kutyatelep **1925-től már nem volt önálló létesítmény**, a Cegléden létrehozott *Egyesített Csendőriskolához* (ECSI) tartozott.

A megszűnés időpontja bizonytalan volt eddig. A Gödöllői Városi Múzeumban fontos információkat kaptam a **Gödöllői Hírlap 1929.július 7-i számából**: „...a gödöllői kutyatelep 1929.július elsejével bezáratott”.

A másik fontos információ, mely szerint „**vitéz Szepesváraljay (Zaicsek) Alfonz m. kir. tüzérszázados**, a m. kir. kutyatelep volt parancsnoka Nagykanizsára helyeztette át az ottani m. kir. tüzérezredhez.” A névváltoztatás oka az lehetett, hogy 1929-ben vitézi címet kapott.

A Csendőrkutyatelep bezárásának vélelmezhető okai:

- A kutyatelepek nem alkalmasak a tenyésztésre és a kiképzésre, mert egy-egy betegség, járványszerűen elpusztíthatja az egész állományt.
- A kutyáknak a közbiztonsági szolgálatban is értékesíthető képessége a csendőrségi szolgálatban nem vált be. „Ezért kellett a meglehetősen nagy költséggel folytatott kísérletezést abbahagyni...”
- Igazi okok pedig minden bizonnyal takarékosági szempontok voltak.
- Túlsúlyba került az ellenzők álláspontja.

A Gödöllői Csendőrkutyatelep történetéről készített cikkem a jelenleg felelhető adatok birtokában készült, s mivel későbbi sorsa egyelőre ismeretlen, további kutatómunkára van szükség.

+++++

Forrásmunkák

- Ernyes Mihály: Szilánkok a rendőrkutyaképzés történetéből
- Csendőrségi Lapok
- Csendőrségi Zsebkönyvek
- Korabeli országos és helyi sajtó
- Visszaemlékezés (Hegedűs László, Gödöllő)

Köszönet a közreműködőknek

- Fábián Balázs néprajzkutató, Gödöllői Városi Múzeum
- Szmolicza József, Isaszeg Falumúzeum
- Molnár Zsolt tb. csendőr őrmester
- Orbán Gábor

Szeghalom, 2021.szeptember 18.

Szlávik Jánosné helytörténész